
Opgave 3 Modernisering van CAO's

tekst 3

Tegen de Wind in, de FNV-arbeidsvoorwaardennota 2003

Voorwoord

Sinds het verschijnen van 'Leren loont', de vorige coördinatie-nota arbeidsvoorwaarden-beleid is er veel veranderd. Het gaat duidelijk slechter met de economie. Er is
5 een ander kabinet (CDA-VVD-LPF) dat - hoe je het ook wendt of keert - een andere invulling zal geven aan de overlegverhouding met de vakbeweging en de werkgevers. De wind gaat uit een andere
10 hoek waaien. We zullen ons op alle plekken en in alle overlegsituaties waar dat mogelijk is meer gaan profileren, tegen de wind in dus.

De FNV en de FNV-bonden kiezen ten
15 opzichte van ieder kabinet een zakelijke benadering. De politieke kleur van het kabinet speelt geen rol. We beoordelen het op zijn daden. De FNV wil ook verantwoordelijkheden delen door op
20 centraal niveau gezamenlijke afspraken te maken. Dat is nooit een doel op zich, maar wel een middel om de realisatie van eigen beleidsdoelstellingen dichterbij te brengen: een eerlijke inkomensverdeling, meer banen
25 en betere mogelijkheden tot ontplooiing voor alle werknemers. Op het werk zelf, maar ook thuis.

De toekomst en de CAO

In 2002 bestaat de Wet op de CAO precies 75 jaar. Maar al lang voor 1927 sloten
30 vakbonden collectieve arbeidsovereenkomsten af met werkgevers. De CAO was en is het belangrijkste eigen instrument van de vakbeweging (...).
(...)
Kortom, de levensloopbanen van mensen
35 zijn diverser geworden. Dit is direct één van de belangrijkste nieuwe beleidsuitdagingen voor het CAO-beleid van de komende jaren:

de invulling en concretisering van het levensloopperspectief.

- 40 Werken doe je niet voor drie maanden of drie jaar, maar veel langer. De meeste mensen hebben gedurende tientallen jaren een betaalde baan. Ze beginnen op
betrekkelijk jonge leeftijd en eindigen rond
45 hun zestigste. Gedurende die lange periode veranderen hun levensomstandigheden geleidelijk, maar voortdurend. (...)

In het komende CAO-overleg gaan de FNV-bonden proberen om afspraken te maken die
50 daaraan tegemoet komen. De FNV-bonden zullen stap voor stap, maar onomkeerbaar, in de komende jaren via het CAO-instrument de condities scheppen voor werknemers om hun eigen loopbaan en
55 arbeidsvoorwaarden meer en meer af te stemmen op en te laten meebewegen met de levensfase waarin ze verkeren. De ontwikkeling van de CAO heeft
dientengevolge de laatste jaren ook niet stil
60 gestaan. Sectorale CAO-afspraken kregen een aanvulling en uitwerking op bedrijfsniveau. En we kwamen specifieke keuzemenu's in CAO's overeen. Hierdoor kreeg de ondernemingsraad een steeds
65 grotere rol in het CAO-overleg en bij de uitwerking van bedrijfsspecifieke afspraken. In de toekomst zullen de bonden en de ondernemingsraden steeds intensiever samenwerken op deze thema's.

De economie en de verantwoorde loonkostenontwikkeling

- 70 In 2001 en 2002 is het in economisch opzicht slechter gegaan dan in de daaraan voorafgaande jaren. En de vooruitzichten voor 2003 zijn nog niet al te best. De economische groei is teruggelopen, de

Eindexamen maatschappijleer vwo 2004-II

havovwo.nl

- 75 werkloosheid vertoont een stijgende tendens. De inflatie blijft te hoog. (...) Al met al is het zaak om alert te blijven en een verantwoorde ontwikkeling van de loonkosten na te streven. Dat moet echter
80 wel mogelijk gemaakt worden. De kabinetsplannen geven een extra druk op de loonkostenontwikkelingen. Daarnaast zijn er nog steeds individuele topmanagers die het klimaat bederven door zelfverrijking. (...)
- 85 Andere werkgevers kiezen er juist voor om boven de CAO uit extra beloningscomponenten aan hun werknemers toe te kennen. Het tot stand brengen van een verantwoorde loonkostenontwikkeling is
90 geen éénrichtingsverkeer van vakbeweging naar werkgevers. Het is het resultaat van een breed gedragen wilsovereenstemming tussen werknemers- en werkgeversorganisaties. Die wilsovereenstemming moet leiden tot
95 gezamenlijke afspraken over brede arbeidsvoorwaardenpakketten. Uitwassen zoals hierboven beschreven, dreigen een zelfstandig obstakel te worden om een verantwoorde loonkostenontwikkeling te
100 realiseren.

bron: *Tegen de Wind in, Uitgave van de stichting FNV pers, Amsterdam, september 2002*

Opgave 3 Modernisering van CAO's

De FNV schrijft ieder jaar een nota om haar doelstellingen op het terrein van de arbeidsvoorwaarden vast te leggen. Voor 2003 schreef de FNV een nota onder de titel *Tegen de Wind in*. In tekst 3 in het bronnenboekje vind je een aantal fragmenten uit deze nota.

Zie Voorwoord.

De mate waarin de FNV erin slaagt om de belangen van haar leden te behartigen, hangt af van verschillende factoren. In het voorwoord kun je twee van deze factoren herkennen.

- 2p 19 Welke twee factoren bepalen de ruimte voor succesvolle belangenbehartiging? Leg tevens de invloed uit van deze factoren op de onderhandelingspositie van de FNV met de werkgevers en kabinet.

In de regels 18-26 staat dat de FNV op centraal niveau afspraken wil maken, onder andere met het doel een eerlijke inkomensverdeling te verwezenlijken.

- 2p 20 Hoe heten de twee belangrijkste instellingen waarbinnen de vakbeweging kan proberen tot centrale afspraken te komen?

Voor hun onderlinge verhoudingen laten de Nederlandse werkgevers- en werknemersorganisaties zich eerder leiden door de principes van het harmoniemodel dan van het conflictmodel.

- 2p 21 Leg uit dat in de visie van de FNV, zoals blijkt uit het Voorwoord, het harmoniemodel is te herkennen.

Zie tekstgedeelte De toekomst en de CAO.

- 2p 22 Leg uit waarom het afsluiten van een CAO zowel belangrijk is voor de vakbeweging als voor de werkgeversorganisaties.

De laatste jaren is de trend ingezet dat steeds meer CAO-afspraken op bedrijfsniveau verder worden uitgewerkt (regels 60-69). Door deze ontwikkeling wordt de rol van ondernemingsraden op het gebied van arbeidsvoorwaarden groter. Een ondernemingsraad heeft op bepaalde terreinen adviesrecht en op andere instemmingsrecht.

- 1p 23 Welke van deze twee rechten is van toepassing als een ondernemingsraad binnen een CAO bedrijfsspecifieke afspraken gaat maken? Licht je antwoord toe.

Eindexamen maatschappijleer vwo 2004-II

havovwo.nl

In het tekstdeel *De economie en de verantwoorde loonkostenontwikkeling* staat een aantal ontwikkelingen dat de FNV ongewenst vindt. Het gaat dan om zaken als zelfverrijking door sommige individuele topmanagers en de neiging van bepaalde werkgevers om boven de CAO uit extra beloningscomponenten aan hun werknemers toe te kennen.

Verschillen in de hoogte van het loon is een kenmerk van de sociale ongelijkheid in een samenleving. Over die sociale ongelijkheid bestaan verschillende theorieën.

- 4p **24** □ Wat houdt de functionalistische opvatting over het bestaan van sociale ongelijkheid in? Geef een argument waarom aanhangers van het functionalisme (grote) inkomensverschillen gewenst vinden.